

Kapitola 11.

Cizinec jako sociolog:

Sociolog jako cizinec

Cizinec může přinejlepším chtít a být schopen sdílet se skupinou, do které vstupuje, její přítomnost a budoucnost; nikdy však její minulost.

Hrobů a vzpomínek se nelze zmocnit, nelze je přestěhovat.

Alfred Schutz: Cizinec

11.1. Kdo je cizinec

Alfred Schutz ve studii *Stranger* (1962) nabízí hluboký vhled do procesů, jimiž prochází člověk, který se musí zařadit do skupiny s kulturou, která není jeho vlastní. Schutzův cizinec je emigrant. Ale cizincem může být také třeba děvče z malé vesnice, které vstupuje na universitu ve velkoměstě. Nebo mladý muž odvedený do armády, pacient hospitalizovaný v psychiatrické léčebně. A ovšem sociolog; nejen když studuje nějakou vzdálenou kulturu nebo srovnává sociální fenomény v různých zemích, ale v převážné většině jeho profesionální práce. S výjimkou vzácných příležitostí, kdy sociolog studuje vlastní dvoreček, třeba kolegiální vztahy na své vlastní katedře, snaží se proniknout do kultury, která není jeho vlastní. I když sociolog studuje příslušníky svého vlastního národa, budou se od něho lišit vzděláním, sociální třídou, souhrnem zkušeností, rozdílnou generační historií. Systém sdílených významů studované skupiny, tedy její kultura, bude jiná. Dalo by se říci, že sociolog je profesionálním cizincem.

Toto je v podstatě kapitola o srovnávacím výzkumu. Ale většina metodologických závěrů je aplikovatelná na téměř veškerou naši výzkumnou činnost. Jistě, třeba problémy smysluplného překladu z jazyka do jazyka budou v jiné poloze, když budeme srovnávat postoje studentů univerzity v Praze s postoji studentů v Lipsku, než v domácím výzkumu. Ale zamyšlení nad problémy překladu nás může učinit citlivějšími ke skutečnému smyslu výpovědí, řekněme učňů z Děčína.

Schutzova studie nám poskytne užitečné teoretické pozadí. Nadto je přesvědčivou ilustrací síly kvalitativního výzkumu. Schutz sám byl emigrant, který prošel transformací ze švýcarského bankéře v amerického sociologa. Kategorie a koncepty vyvinuté z fenomenologické analýzy zkušeností emigranta usilujícího o vstup do nové kultury jsou široce aplikovatelné; dokonce i na některé technické problémy kvantitativního výzkumu.

Sociolog jakožto sociolog a doufejme, že ne jako soukromá osoba, je nezaujatým pozorovatelem. Jako takový nemá onen zvláštní typ znalosti, kterou má jen skutečný člen společnosti. I v tom se podobá cizinci. Parafrázujeme zde Schutzovu analýzu procesu, ve kterém se člověk snaží přiblížit nové společnosti. Především cizincovo (sociologovo) porozumění je odlišné od speciální znalosti člena:

Člen společnosti seskupuje vnímaný svět kolem sebe jako sféry své dominance. Zajímá se hlavně o sféry, které jsou v jeho skutečném, nebo potenciálním dosahu. To, co potřebuje, je jen znalost relevantních elementů. Proto je jeho znalost

- inkoherní,
- jen částečně jasná a
- plná protikladů.

"Přesto, že systém jeho znalosti je inkoherní, přesto, že postrádá jasnost a konsistentnost, má člen značnou pravděpodobnost, že bude společností rozumět a že mu bude rozuměno."

Jak je to možné? Každý člen, vyrůstající uvnitř skupiny, přijímá hotová schémata kulturních vzorců, předávaná z generace na generaci předky, učiteli a autoritami.

Pro cizince - a dodejme i pro sociologa - ona šance rozumět a šance, že mu bude rozuměno, není zaručena: V okamžiku, kdy člen opouští svoji skupinu, jeho "myšlení jako obvykle" náhle nefunguje. Nediskutovaný a nepochybný průvodce k situacím objevujícím se normálně v jeho denním světě je najednou neužitečný. Hotové vzorce a recepty pro pochopení v krizi nepracují a cizinec je v krizové situaci neustále.

Člověk, který se snaží přiblížit nové kultuře již není se svojí vlastní skupinou. Kulturní vzorce nové skupiny nemají autoritu vyzkoušených receptů. Cizinec není součástí živé historické tradice, ve které se tyto recepty formovaly. Jenom ty způsoby života, které žili naši otcové a prarodci se mohou stát skutečnou součástí našeho životního stylu.

"Cizinec může přinejlepším chtít a být schopen sdílet se skupinou, do které vstupuje, její přítomnost a budoucnost; nikdy však její minulost. Hrobů a vzpomínek se nelze zmocnit, nelze je přestěhovat."

Nepřítomnost společné minulosti je důležitý koncept pro pochopení "těch druhých". Pro novou skupinu je nový příchozí "mužem bez minulosti". Pro cizince však staré, osvědčené, netransportovatelné vzorce chování zůstávají důležitým elementem v jeho vlastním životopise. Aniž by zapochoval, cizinec začíná interpretovat novou skupinu v termínech "myšlení jako obvykle". Ovšem vzorce myšlení, které si přinesl, jsou ve skupině, ke které se hodlá přiblížit, neplatné.

Aplikace vlastních kulturních vzorců na jinou kulturní skupinu může být užitečným interpretativním schématem pro nezajímavého pozorovatele, turistu, novináře, nebo i sociologa, jemuž jde o porovnání viditelných jevů. Emigrant (nebo sociolog, který chce porozumět jiné kultuře) však není nezajímavým pozorovatelem. Cizinec se musí "stát součástí světa, který je třeba ovládat akcí." Schutz používá metaforu diváka, který se musí stát hercem v dramatu:

"Vyskočiv z hlediště na jeviště, stává se cizinec z diváka hercem. Vstupuje jako partner do sociálních vztahů se spoluherci a od nynějška se zúčastňuje akce, která už dávno probíhá. Avšak jeho znalost textu hry je velice neurčitá."

Teoreticky se cizinec se může na vstup do nové kultury připravit. Může třeba číst o této kultuře, o její

historii a politice, ale takové informace nestačí: Předem připravený obraz hostitelské kultury, který si cizinec přináší z domova, ukáže brzy svoji nedostatečnost. Nové kulturní vzorce nabývají pro cizince charakter prostředí. Toto nové prostředí je zcela odlišné od toho, co očekával, když byl ještě doma.

Jedna z nepředvídatelných změn souvisí s vnímáním vlastního statusu: Člověk vnímá okolní svět jako seskupený kolem sebe, se sebou samotným ve středu. Jedinec má definitivní pozici v hierarchii tohoto světa a je si jí vědom. Avšak v nové skupině nemá žádný status. Není mu tudíž umožněno vnímat sebe jako střed svého sociálního okolí.

Cizinec musí vzorce nové kultury překládat do termínů kultury jeho původního domova. Brzy však shledá, že v jeho vlastní kultuře zcela chybí termíny pro interpretaci nových vzorů.

Jazyk je pro cizince problémem. Ale jazyk je také metaforou cizincova úsilí proniknout do nové kultury.

Učení se cizímu jazyku je proces velice odlišný od zvládnání našeho mateřského jazyka. Musíme se učit "podivnou gramatiku" a "podivný slovník", zatím co ten náš je "tak jednoduchý". Není to snadné, ale je to možné. Gramatika a slovník jsou přenosné.

Možná, že jste četli některou z knih Harryho Rostena o panu Kaplanovi. Není to nic jiného než popis lekcí v kursu angličtiny v New Yorku pro nové přistěhovalce. Popis zápasu těchto lidí s úklady angličtiny je zdánlivě nepřeložitelný a nesmírně komický. Asi taky jen zdánlivě. Máme štěstí, že máme dokonce dva překlady a oba geniální. Když jsem kdysi v Praze četl Eisnerův překlad Iřčích heroickou bitvu pana Kaplana s nelogičností angličtiny, mohl jsem se rozsypat smíchy. Ale když jsem o něco později četl tuhle knížku v Americe, nebyla to už taková legrace. Spíše naopak. Najednou jsem já byl pan Kaplan, který se marně snaží zvládnout ty nepostizitelné dimenze jazyka. Takové úsilí je jistě komické. Ale ne pro pana Kaplana.

Schutz vysvětluje tuto nedobytnost cizího jazyka:

"...slovo nebo věta mají "lem", atmosféru, spojující je s minulostí, s prostředím, s emocionálními hodnotami a iracionálními implikacemi. Tento lem je to, z čeho se dělá poezie."

"Celá historie se zrcadlí v tom, jak se vyjadřujeme."

"Aby člověk volně vládl jazykem jako svobodným nástrojem výrazu, musel v něm psát milostné dopisy; musí vědět, jak se v něm modlit a proklínat, musí umět vyjádřit věci s odstínem odpovídajícím tomu, koho oslovuje, s odstínem, odpovídajícím situaci."

Ovšem, komunikace není jen otázkou jazyka. Už víme, že znalost člena skupiny není systematická, že je jen částečně jasná a že není bez protikladů. Člena skupiny tento nedostatek jasnosti netrápí, je schopen pochopit normální sociální situaci a automaticky na ni aplikovat hotový recept. Samozřejmost, o které nepochybuje, mu dává bezpečí a jistotu. Pro cizince jeho staré recepty nejsou použitelné. Normální sociální situace v nové společnosti není pro něj samozřejmá; každá taková sociální situace musí být zkoumána krok za krokem. Cizinec potřebuje explicitní znalost každého prvku situace, musí znovu a znovu definovat situaci.

"Pro člena skupiny je "znalost ŽE" dostatečná. Cizinec musí pátrat po "znalosti PROC".

Racionální analýza vůbec nemusí nahradit spontánní porozumění, které je dáno každému členu. Cizincova definice situace může být velice vynalézavá a chytrá, ale přitom zcela mylná. To pěkně ilustruje příhoda, kterou mi jednou vyprávěla jedna moje studentka v Torontu. Považovala ji za velice veselou, a tak si ji převyprávíme v naší pohádce číslo 20.

Pohádka pro odrostlejší děti 20.

O cizinci a autobusu

V městské dopravě v Torontu vhodíte jízdné nebo lístek do malé skříňky, umístěné vedle řidiče. Je trochu neobvyklá, pěkně, moderně tvarovaná, zkrátka hi-tech.

Do autobusu vstupuje muž ve středních letech a ptá se řidiče, zda autobus jede k podzemní dráze. Jeho angličtina je dost přesná, ale mluví s těžkým přízvukem. Řidič mlčky přikývne, ano autobus jede k podzemní dráze, a ukáže na skříňku, aby muž do ní hodil jízdné. Ten se však místo toho naklání nad skříňku a opakuje do ní svůj dotaz.

Jistě není těžké rekonstruovat cizincovu interpretaci: "V téhle, tolik na bezpečnost orientované Kanadě řidič zřejmě nesmí mluvit s cestujícími. Ale je pěkné, že mysleli na všechno. Instalovali do autobusu nějaký chytrý komunikační systém a já se mohu zeptat přímo na nějaké ústřední informační službě."

Nutnost interpretovat každou sociální situaci racionálně vede cizince systematicky k mnoha chybným interpretacím: Pro cizince jsou relevantní jiné věci než pro člena společnosti. Pro člena člověk jednající v sociální situaci provádí pouze typickou funkci. Pro cizince je ten jednající vždycky individuálním jedincem. **Cizinec není schopen rozlišit mezi typickým a individuálním.**

Evropský student, který vstoupí na americkou univerzitu bude okouzlen (alespoň zpočátku), nejen tím, že ho bude profesor oslovovat křestním jménem, ale tím, že i on může křestním jménem oslovovat profesora. Vytvoří si tak - našťástí jenom dočasně - iluzi o vysoké demokratičnosti amerických univerzit. Když mně poprvé někdo řekl "Take care...", což přeloženo znamená asi "Dej na sebe pozor..", měl jsem příjemný pocit, že pro osobu, která to řekla, něco znamenám. Trvalo to nějaký čas, než jsem si uvědomil, že "Take care..." znamená asi tolik jako "tak ahoj...". V Americe není zvykem nabídnout sedadlo v autobuse nebo tramvaji sedadlo starší osobě nebo ženě. Takovou pozomost očekávají jen velice staré nebo nemocné osoby. Nabídnete-li své místo mladší ženě, řekněme pod šedesát, může pochybovat o počestnosti vašich úmyslů.

Už víme, že pro hostitelskou kulturu je cizinec člověkem bez minulosti.

"Cizincova loajalita je pro domácí skupinu pochybná. Cizinec není povinen zbožňovat idoly kmene"

"Často tato pochybnost o cizincově loajalitě pramení z údivu, že cizinec nepřijímá totalitu kulturních vzorců, že nepřijímá *ten přirozený a jedině správný způsob života* pro řešení všech svých problémů."

Cizincova neschopnost akceptovat všechny vzorce hostitelské společnosti je vnímána jako jeho neochota "stát se jedním z nás":

- Nejen, že nehraje golf, ale čte i takové divné knihy.
- Ona nezná ani jediné jméno hráče z NHL!
- Oni vůbec nedělají doma hamburgy! (V amerických kuchařkách najdete recepty na všechno. I na českého kapra na černo. Ale jen v málokteré najdete recept na hamburgy. Vždyť každý samozřejmě ví, jak se dělají hamburgy.)
- Oni slaví vánoce špatným způsobem. Dávají dětem dárky na Štědrý večer, místo aby jim je dali druhý den ráno. A místo krocana - představte si - jedí kapra.
- On vůbec nerozumí pravidlům baseballu; a to má doktorát!
- I své příjmení vyslovuje špatně! O tom mě denně přesvědčoval správce budovy, když zametal kolem bazénu v malém činžáčku, ve kterém jsme bydleli v Santa Barbaře.

Jistě už víte, pod jako nálepkou sociologie definuje tento proces:

ETNOCENTRISMUS:

interpretace jiných kultur v pojmech naší vlastní kultury

Etnocentrismus je ovšem také součástí cizincovy existence. Protože dosud nezvládl nové kulturní vzorce, používá ty staré, nevhodné, které si přivezl s sebou. Jeho interpretace světa,

který ho obklopuje, je nutně etnocentrická:

- Jsou to prostě barbaři: v restauraci rozkrájí nejdrív všechno maso na talíři a pak jedí jenom vidličkou. A představte si, drží ji v pravé ruce.
- Jak jen můžou jíst ty jejich hotdogy?
- To jejich pivo! Karel IV. na ně! Kdyby spouštěli v koši do Vltavy toho sládku, co vaří ty patoky a ještě je pojmenuje Budweiser, šel bych se podívat. (Já mimochodem taky. A s chutí! Jsem taky cizinec a nemusím být objektivním sociologem za každou cenu.)

Pohádka pro odrostlejší děti 21.

O dvojitém etnocentrismu

Učil jsem jednou o etnocentrismu a jako ilustraci jsem reprodukoval studentům překrásné vyprávění jedné moudré etnografky (Bohanan, 1986). Odpočívala ve vesničce v africkém buši a četla si Hamleta. Starší kmene se jí ptali, co že čte a přiměli ji, aby jim vyprávěla obsah. A jejich reakce byla prostě nádherná. Když hovořila o tom, že Claudius pojal za manželku vdovu po zabitém Hamletovu otci, spokojeně přikyvovali. Ten Claudius byl jistě čestný muž. Když si vzal vdovu po svém bratrovi, to byla jeho povinnost; kdo by se jinak staral o její pole? Zkrátka, jejich pojetí bylo opačné než naše. Claudius a Polonius byli pro ně kladní hrdinové, Hamlet blázen a zločinec. Když se naše etnografka pokoušela s nimi polemizovat a uplatňovat naši interpretaci, shovívavě jí pokleпали na rameno a vysvětlili jí, že je příliš mladá, než aby rozuměla Hamletovi. "Počkej, až přijdeš domů, a zepteáš se starších svého kmene. Uvidíš, že nám dají za pravdu."

Prostě, historika k popukání. Ale v mé třídě nikdo nepukal. Že by moje angličtina? A pak jsem dostal nápad a zeptal se, kdo zná Hamleta. Ve třídě větší než padesát studentů se po chvíli zvedly váhavě dvě ruce. Jeden student viděl Hamleta kdysi v televizi a jedna studentka hru, když byla na střední škole. Mimochodem, v Itálii.

Byl to pro mne trochu šok. To by se v Praze nemohlo stát. A následovala typická, snobská reakce víceméně vzdělaného emigranta z Evropy. Je to přece jen národ barbarů! (Je to tak příjemné objevit lišej na tváři téhle bohaté, vymydlené a sebejisté společnosti.) Trvalo mi to chvíli, než jsem začal uvažovat objektivněji. Jistě by se to v Praze nestalo. (Alespoň doufám.) Ale až budeme mít víc než dvacet televizních kanálů, hlavně komerčních, možná, že množství lidí, kteří znají Hamleta, také podstatně poklesne. Jistě, americké střední školy zdaleka neposkytují tak široké vzdělání jako školy v Evropě. Ale není lepší neznat Hamleta, ale nemít až do pozdního věku noční můru, že jste nazpátek na střední škole a máte psát zřítka

kompozici z angličtiny? Není lepší neznat Hamleta, ale získat tu nenucenou, téměř chlapeckou sebejistotu, tak užitečnou v té stále ještě mladé a pragmatické kultuře? Nevím. Sám bych asi dal přednost tomu Hamletovi. Ale já jsem etnocentrický emigrant.

Důvod pro etnocentrismus domácí skupiny Schutz formuluje velice stručně, ale i velice obsažně:

"Člen domácí společnosti prostě nechápe, že kulturní vzorce, které jemu samotnému dávají jistotu útulku, jsou pro cizince bludištěm, ve kterém ztratil orientaci a směr."

Některé věci se naučí cizinec dobře. Někdy lépe, než domorodec. Snadno poznám, kdo z mých torontských studentů je čerstvý emigrant. Zná všechny verše kanadské hymny, ví kolik členů má parlament, kdo je ministerským předsedou v Albertě, zkrátka znalosti, které se od emigranta očekávají v pohovoru, kterým prochází poté, co požádal o kanadské občanství.

Taková znalost je málo užitečná pro všední život, pro správnou interpretaci běžných sociálních situací, pro něho "tak podivných". Nikdo mu neřekne, a většinou ani není schopen říci, jak má vyznat lásku, jak jednat se šéfem. A přesto je cizinec sankcionován, nechová-li se podle pravidel kmene.

Pohádka pro odrostlejší děti 22.

Smutná a krátká pohádka o spodcích v 2.B

Můj syn, když mu bylo sedm:

"Máme ve třídě nového čínského kluka. Je moc prima, ale nosí bílé spodky. Nebude mít žádné kamarády. **Ale on o tom ještě neví!**"

Nespěchejte ještě s interpretací. V kanadské společnosti není - pokud vím - žádný předsudek proti bílým spodkům. To, že se jednalo o čínského chlapce, je v tomto případě irrelevantní. To jen v subkultuře 2.B na základní škole Arbour Glenn existovalo neviditelné pravidlo, že

bílé spodky se samozřejmě nenosí. Alespoň ne do školy.

Není-li cizinec schopen nebo ochoten nahradit staré kulturní vzorce, které si s sebou přinesl, vzorci nové kultury, pak zůstává člověkem na okraji, tím, pro co Park a Stonquist používají termín "marginal man". Schutz o tom říká toto:

"Marginal man je kulturním hybridem existujícím na rozhraní dvou kultur nevěda, ke kterému kulturnímu vzorci patří."

Tato pozice mezi dvěma kulturami dává cizinci schopnost, kterou člen kultury neovládá:

"Cizinec je citlivý k inkonsistenci v kulturních vzorcích."

To není dáno tolik tím, že srovnává nové vzorce s těmi starými, které přinesl s sebou. To je spíše tím, že cizinec musí vždy racionálně získávat znalost kulturního vzorce, který si chce osvojit. Pro člena je inkonsistentnost v kulturních vzorcích neviditelná, protože jeho "myšlení jako obvykle" je a stačí aby bylo - jak jsme se o tom již zmínili dříve - "inkohrentní, jen částečně jasné a plně protikladů."

"Avšak cizinec má trpkou zkušenost; ví jaké jsou meze "myšlení jako obvykle". Proto cizinec rozezná - často až s bolestnou jasnozřivostí - narůstající krizi, jejíž symptomy zůstávají pro členy skupiny neviditelné."

Schutz shrnuje postupy, kterými se cizinec přibližuje k nové kultuře, do několika základních kroků, o nichž říká:

"Cizota" a "známost" nejsou omezeny jen na sociální pole, ale jsou to obecné kategorie pro interpretaci světa. Jsou aplikovatelné na každé setkání s neznámem."

Toto jsou kroky jimiž Schutzův cizinec prochází:

- setkává se s neznámem
- zahajuje proces poznávání
- definuje nová fakta
- snaží se pochopit jejich význam
- krok za krokem se snaží spojit tato nová fakta se systémem znalostí, který vlastní

"Když cizinec uspěje v tomto poznávacím procesu, nové kulturní vzorce se stanou zaručenými recepty a bezpečným útočištěm. Ale pak už cizinec není více cizincem."

Šchutzův cizinec je pro nás nejen metaforou sociologa, který se snaží přiblížit kultuře, jež není zcela totožná s kulturou jemu vlastní. Schutzova esej je také nástrojem k porozumění těm, kteří se snaží porozumět světu, který je obklopuje a je zejména mocným nástrojem k pochopení kořenů etnocentrismu. Zejména našeho vlastního. A to je pro sociologa a každého, kdo má interpretovat sociální skutečnost, kritická znalost. Příští technické paragrafy téhle kapitoly bychom měli číst se Schutzovým cizincem na mysli.

11.2. Jak se zkoumá cizinec

Tazatel:
- A co jste dělal, než jste začal chodit do školy?
Respondent:
- Jenom to, co všichni jiní malí chlapci dělají.
Tazatel:
- A co to je?
Respondent:
- Pásl ovce, samozřejmě.

Z interview s 84letým Italem, žijícím v domě důchodců v Torontu.

Milada Dismanová, 1984

Řekne-li se "srovnávací výzkum", vytane nám na mysli pravděpodobně rozsáhlá výzkumná akce, pokrývající řadu zemí a někdy i kontinentů. Většina publikovaných výzkumů má opravdu tenhle charakter. A než si vysvětlíme, že i výzkum v jedné vesnici může odrážet mnohé z problémů srovnávacího výzkumu, podívejme se, jak se takový mezinárodní výzkum také někdy dělá.

Výzkum stylem SAFARI:

- (1) Americký středostavovský profesor vypracuje výzkumný projekt pro svoji vlastní zemi.
- (2) Výzkum má úspěch. Proto se profesor rozhodne zopakovat výzkum někde v zahraničí.

- (3) Profesor najme překladatele, kteří pečlivě přeloží dotazník do jazyka země, ve které má být výzkum opakován.
- (4) Je zkontrolována slovníková ekvivalence překladu.
- (5) Dotazníky jsou vytištěny a zaslány na univerzitu v zemi, kde bude výzkum prováděn.
- (6) Je najat mladý skromný asistent z této univerzity, aby organizoval sběr dat.
- (7) Vyplněné dotazníky jsou zaslány zpět do Ameriky.
- (8) Profesor analyzuje data, napíše několik článků a později i knihu. Pravděpodobnost, že zjištěná data potvrdí, že země původního výzkumu je ve většině ukazatelů superiorní než jiné, je značně vysoká.
- (9) Profesor pošle kopii knihy onomu asistentovi ve vzdálené zemi a možná mu i slíbí, že ho pozve do Ameriky na stáž.

Asi už tušíte, že s tímhle výzkumem není všechno v pořádku. Doufám, že na konci této kapitoly už budete jasně vědět, kolika zdrojům zkreslení je takhle organizovaný výzkum vystaven. Možná, že jsme v našem popisu trochu přeháněli, ale obávám se, že jenom trošičku. Ono je to s tím srovnávacím výzkumem o moc složitější, než se na prvý pohled zdá. Začneme s tím, co je poměrně nejjednodušší, s problémem překladu. Většina z nás se setká s těmito problémy spíše výjimečně, ale některé aspekty jazyka se mohou vynořit i v docela domácím výzkumu. Naše pohádka č.2 to dost jasně ilustruje.

Překlad v kontextu sociálního výzkumu není rozhodně mechanická aktivita. Mechanický překlad by tu mohl vést k podobným absurdním výsledkům, jako případ z doby prvních pokusů se strojovým překladem z jazyka do jazyka. Asi jej znáte, ale pro jistotu to zopakujeme v naší pohádce č. 23.

Pohádka pro odrostlejší děti 23.

O exaktním překladu

Ruské lidové přísloví "Duch by chtěl, ale tělo je slabé" bylo do angličtiny přeloženo takto: "Vodka byla dobrá, ale maso bylo šnilé."